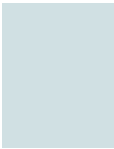

Heterogene participatie van ontwikkelingslanden in internationale waardeketens

*Een mixed-methods-onderzoek
gericht op de Filipijnen*

Veredigna Macatangay Ledda

Samenvatting

Dit proefschrift beschrijft een empirisch onderzoek naar de participatie van de Filipijnen in grensoverschrijdende productionenetwerken, ofte wel internationale waardeketens. *Heterogene participatie van ontwikkelingslanden in internationale waardeketens* gaat over de onderzoekspuzzel van heterogene of diverse manieren van deelname aan internationale waardeketens door ontwikkelingslanden. De centrale onderzoeksvraag is: hoe participeren ontwikkelingslanden deel in internationale waardeketens? Met een *mixed-methods*-benadering is onderzoek gedaan naar zowel de Filipijnse goederen- als dienstensector, waaronder de digitale ontwikkeling van videogames. Kwantitatieve methoden zijn toegepast op de meest recente handelsdatabase die zowel cijfers geeft over de bruto handel (*gross trade* ofte wel omzetcijfer) als toegevoegde waarde (*value added*) van de handel (TiVA 2021). Het doel is een zo actueel mogelijke bepaling te geven van de participatie in internationale waardeketens na de Grote Recessie van 2008/9. De casestudy van de Filipijnse sector game-ontwikkeling is met kwalitatieve methoden onderzocht (onder andere door middel van interviews), gebruikmakend van de benadering die ten grondslag ligt aan het *Global Value Chain framework*. Dit onderzoek vormt een bijdrage aan het nog prille onderzoek naar waardeketens op het gebied van digitale dienstverlening. De *mixed-methods*-benadering biedt de mogelijkheid van een triangulatie van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens die verder reikt dan de conclusies op basis van ieder van de vier dimensies van heterogene deelname in internationale waardeketens.

De vier dimensies komen overeen met de deelvragen van het onderzoek en worden achtereenvolgens onderzocht met aparte methodologieën in vierindividuele hoofdstukken. In de eerste plaats is met meta-regressieanalyse van 1083 schattingen van productiviteit van bedrijven een onderscheid gemaakt tussen het effect van deelname aan internationale waardeketens op de productiviteit van bedrijven in ontwikkelingslanden en ontwikkelde landen. Ten tweede wordt participatie in internationale waardeketens in de productiesector op regionaal niveau onderzocht met gegevens van de intrasectorale handel, handelsindicatoren specifiek berekend op basis van toegevoegde waarde, en *revealed comparative advantages*. Van vijf ontwikkelingslanden in Oost-Azië, te weten Indonesië, Maleisië, de Filipijnen, Thailand en Vietnam, zijn zo de handelsprestaties beoordeeld. Ten derde is de participatie van de Filipijnen in internationale waardeketens in de productie- en dienstensector onderzocht met behulp van een *Constant*

Value Added Share-analyse, een nieuwe toepassing van de *constant market share* methode. Ten slotte is de deelname van de Filipijnse sector voor game-ontwikkeling aan de internationale waardeketen voor de productie van games onderzocht als casestudy.

In het algemeen geven de onderzoeksresultaten in dit proefschrift als antwoord op de onderzoeksvraag een genuanceerd beeld van participatie in internationale waardeketens. Heterogeniteit in participatie werd op vele terreinen waargenomen: tussen ontwikkelings- en industrielanden, tussen ontwikkelingslanden binnen een regio, tussen sectoren in een ontwikkelingsland, en binnen de digitale dienstverleningswaardeketen op het gebied van gameproductie. Verschillende factoren zijn van invloed op deze heterogeniteit, hetgeen op zich de gecompliceerdheid van deelname van ontwikkelingslanden bevestigt. Bedrijven uit ontwikkelingslanden melden doorgaans lagere productiviteitseffecten van deelname aan internationale waardeketens dan bedrijven uit ontwikkelde landen. De resultaten van de meta-regressieanalyse wijzen erop dat de gepubliceerde schattingen ernstig vertekend zijn en er in werkelijkheid slechts een gering positief productiviteitseffect is in ontwikkelde landen. Participatie in internationale waardeketens van de vijf Oost-Aziatische landen in productiesectoren verschilde tussen landen die in de jaren 1990 dan wel de jaren 2000 waren gaan deelnemen aan internationale waardeketens. Uit verdere differentiatie door de kruisvalidatie van Grubel-Lloyd indices, handelsindicatoren voor toegevoegde waarde en *revealed comparative advantage* bleken gemengde resultaten voor sterke productiesectoren. Hoewel de andere productiesectoren in de Filipijnen winsten lieten zien, vormde het land een uitzondering door zijn trage groei en de overheersende positie van de computer- en elektronicasector, waarin de Filipijnse deelname is afgenomen.

Met de *Constant Value Added Share*-analyse zijn de prestaties van de Filipijnen in internationale waardeketens ontleed op basis van het binnenlands aandeel toegevoegde waarde in de bruto industriële export en hieruit bleek het verlies van het aandeel gemeten in toegevoegde waarde. Dit resultaat komt overeen met de bevindingen voor de Filipijnen in hoofdstuk 3 waar het gebrek aan groei in deelname al werd vastgesteld met andere methoden. Uit verdere toepassing van de *Constant Value Added Share*-analyse op de binnenlandse toegevoegde waarde van de Filipijnse bruto productie- en dienstenexport bleek een verbetering in het aandeel toegevoegde waarde. De stijging werd toegeschreven aan de informatie- en communicatiesector, in het bijzonder de *IT-business process management service*. Uit de casestudy van de Filipijnse gameontwikkeling, een onderdeel van de informatie- en communicatiesector, bleek de machtsongelijkheid tussen toonaangevende bedrijven in de preproductie- en postproductiesegmenten en toeleveringsbedrijven in de Filipijnen die zich meestal in de laagwaardigere productiesegmenten bevinden. In de internationale waardeketen van de gameproductie zou upgraden een verschuiving betekenen naar de hoogwaardigere productiesegmenten en een grotere aanwezigheid in de preproductie- en

postproductiesegmenten. Om vooruit te komen in de waardeketen moeten tekortkomingen in technologie en technische vaardigheden worden aangepakt. Tevens zijn financiering voor nieuwe games en meer steun van de overheid vereist.

Het doel van dit proefschrift was om met methodologische en empirische bijdragen te voorzien in een leemte in de literatuur over de participatie van ontwikkelingslanden in internationale waardeketens. De methodologische bijdrage bestaat uit de combinatie van verschillende onderzoeksmethoden en het gebruik van databases over bruto handel en toegevoegde waarde. Hierdoor ontstaat een genuanceerdere kijk op heterogeniteit, en een nieuw perspectief op de participatie van ontwikkelingslanden in internationale waardeketens door de discussie te verleggen van productie naar digitale dienstverlening. De focus op de Filipijnen, een ontwikkelingsland met een heterogene participatie in internationale waardeketens, draagt bij aan de literatuur omdat het traject naar vooruitgang van elk ontwikkelingsland leerzaam kan zijn voor andere ontwikkelingslanden. Hoewel de bevindingen beschreven in dit proefschrift niet zonder meer toepasbaar zijn op andere ontwikkelingslanden, kan het gebruik van complementaire methodologieën en een voortschrijdende onderzoeksbenadering niet als sjabloon, maar mogelijk wel als richtsnoer dienen voor vergelijkbaar onderzoek naar internationale waardeketens in een andere situatie. En hoewel de beleidsaanbevelingen weliswaar specifiek voor de Filipijnen gelden, kunnen de beleidsdilemma's die naar voren komen uit de triangulatie van diverse kwantitatieve en kwalitatieve bevindingen ook elders herkenbaar zijn en nuttige inzichten bieden.